

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Program osnovna šola
UMETNOST
NEOBVEZNI IZBIRNI PREDMET
Učni načrt

4. razred: 35 ur

5. razred: 35 ur

6. razred: 35 ur

Skupaj: 105 ur

Program osnovna šola

UMETNOST

Neobvezni izbirni predmet

Učni načrt

Člani delovne skupine:

dr. **Inge Breznik**, Zavod RS za šolstvo, vodja

dr. **Matjaž Duh**, Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta

Tjaša Ferenc, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti

Mihela Jagodic, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti

Nina Meško, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti

Peter Milovanović Jarh, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti

mag. **Leonida Novak**, Zavod RS za šolstvo

Vladimir Pirc, Zavod RS za šolstvo

mag. **Barbara Rigler**, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti

Matjaž Šmalc, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti

Strokovna recenzenta:

Jelka Veit, Osnovna šola Sladki vrh

dr. **Tomaž Zupančič**, Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta

Izdala: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: dr. **Jernej Pikalo**

Za zavod: mag. **Gregor Mohorčič**

Uredila: dr. **Inge Breznik**

Tehnično uredila: **Tanja Kajfež**

Jezikovni pregled: **Mira Turk Škraba**

Prva izdaja

Ljubljana 2013

Sprejeto na 161. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje dne 19. decembra 2013.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.214:7(0.034.2)

UČNI načrt. Program osnovna šola. Umetnost : neobvezni izbirni predmet [Elektronski vir] / [člani delovne skupine Inge Breznik ... et al.]. - 1. izd. - El. knjiga. - Ljubljana : Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport : Zavod RS za šolstvo, 2013

Način dostopa

(URL): http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/program_razsirjeni/Umetnost_izbirni_neobvezni.pdf

ISBN 978-961-03-0203-2 (Zavod RS za šolstvo, pdf)

1. Breznik, Inge

272205056

VSEBINA

1	OPREDELITEV PREDMETA	4
2	SPLOŠNI CILJI	4
3	OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE	5
3.1	Film.....	5
3.2	Folklorna dejavnost	5
3.3	Glasbena ustvarjalnost.....	6
3.4	Gledališka dejavnost (drama, lutke)	6
3.5	Likovna ustvarjalnost.....	6
3.6	Literarna ustvarjalnost	7
3.7	Ples	7
3.8	Šolske produkcije, dogodki, proslave	8
4	STANDARDI ZNANJA	8
5	DIDAKTIČNA PRIPOROČILA.....	9
5.1	Uresničevanje ciljev	9
5.2	Individualizacija in diferenciacija.....	12
5.3	Medpredmetne povezave	13
5.4	Preverjanje in ocenjevanje	13
5.5	Informacijska tehnologija	14
6	ZNANJA IZVAJALCEV.....	14

1 OPREDELITEV PREDMETA

Umetniško izražanje je človekova potreba, vezana na področji ustvarjalnosti in inovativnosti. Omenjeni kompetenci sta ključni za uspešno delovanje posameznika in širše družbe v 21. stoletju, zato sta tudi prednostno obravnavani v učnem načrtu neobveznega izbirnega predmeta umetnost.

Izhodišča za oblikovanje učnega načrta predmeta umetnost so:

- razvojne značilnosti učencev¹ v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju osnovne šole (kognitivno, afektivno in psihomotorično področje razvoja), njihove sposobnosti, spretnosti in znanja,
- didaktična izhodišča, vezana na razvojne značilnosti učencev, s poudarkom na izkušenjskem učenju in poučevanju,
- kompetence za 21. stoletje (ustvarjalnost, inovativnost, kritično mišljenje, sodelovalno delo, komunikacija, reševanje problemov, informacijska in medijska pismenost),
- evropska priporočila (*Kulturno-umetnostna vzgoja v šolah po Evropi*. 2010. Ljubljana: MŠŠ) ter nacionalne smernice za kulturno-umetnostno vzgojo v vzgoji in izobraževanju (Bucik, Požar, Pirc [ur.]. *Kulturno-umetnostna vzgoja: priručnik s primeri dobre prakse iz vrtcev, osnovnih in srednjih šol*. 2011. Ljubljana: MŠŠ in ZRSŠ).

Kulturno-umetnostno vzgojo učencev obravnavamo prek ustvarjanja kulturno-umetniških del (npr. ustvarjanje gledališke, lutkovne predstave, filma, plesne, folklorne postavitve, muzikala, literarnega, glasbenega dogodka, likovne razstave). Učenci z izkušenjskim učenjem pridobijo elementarne izkušnje skozi umetnost, kar je podlaga za ponotranjenje in razumevanje vrhunske umetnosti (vzgoja poslušalcev, gledalcev in bodočih izvajalcev vrhunske umetnosti, vzgoja za kakovostno preživljanje prostega časa). Tako je učenčeva ustvarjalnost temeljni pogoj za oblikovanje in nastajanje vrhunske ustvarjalnosti in umetnosti.

Učenci z ustvarjanjem izražajo in spoznavajo sebe v odnosu do okolja ter pri tem osebno rastejo (razvoj učenčeve samozavesti, samopodobe, osebnostne in nacionalne identitete).

Predmet je enoleten (lahko ga izvajamo v četrtem, petem ali šestem razredu osnovne šole) oz. je projektno zasnovan, pri čemer učitelj v sodelovanju z učenci vsako leto na novo izbere tematiko in vsebine za uresničevanje ciljev predmeta. Cilje, zapisane v učnem načrtu, učitelj uresničuje selektivno glede na sposobnosti, spretnosti, motivacijo, interese in predznanja učencev.

Skladno s poklicno etiko, osebno estetiko in lastnim poznavanjem življenja ter sveta učitelj lahko dodaja, dopolnjuje, zamenjuje in prilagaja cilje glede na interese in sposobnosti učencev, glede na svoja predznanja in usposobljenosti za delo, glede na razmere za delo itd., vendar mora slediti temeljni usmeritvi in namenu tega izbirnega predmeta.

2 SPLOŠNI CILJI

- Vzbujanje učenčeve radovednosti, sproščanje z umetnostjo ter razvijanje interesa in aktivnega odnosa do kulture in umetnosti (kulturno-umetnostna vzgoja).
- Oblikovanje pozitivnega odnosa do nacionalne in svetovne kulturno-umetniške dediščine ter njenega vključevanja v sodobnost.

¹ V tem učnem načrtu uporabljeni izrazi, zapisani v moški slovnični obliki, veljajo za oba spola (učenec za učenca in učenko, učitelj za učitelja in učiteljico).

- Krepitev in razvijanje učenčeve neposredne zaznavno-doživljajske sposobnosti, estetskih izkušenj, želja, predstav in domišljije skozi predstavo, igro, muzikal, video, sliko ali objekt, tako da bodo učenci znali pojasniti, razlikovati in reflektirati svoje dožemanje.
- Razvoj učenčeve osebnostne in narodnostne identitete.
- Učenčevo ustvarjanje, poustvarjanje in vrednotenje njegovi razvojni stopnji primernih dejavnosti in izdelkov.
- Raziskovanje sodobne, danes žive umetniške produkcije, ki poudarja pomen razvijanja učenčevega razumevanja kulturnega okolja, v katerem živi.

3 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE

3.1 Film

Operativni cilji in vsebine		
4. razred	5. razred	6. razred
Učenci: <ul style="list-style-type: none"> • spoznavajo osnove pripovedovanja zgodb skozi slike, • razumejo osnove filmske tehnike, animacije, montaže in zvočne opreme, • usvajajo osnove pisanja scenarija, • kreirajo in razvijajo ideje za scenarij, • snemajo kratke igrane, dokumentarne ali animirane filme, • distribuirajo svoje izdelke v javnosti, s poudarkom na medmrežju. 		

3.2 Folklorna dejavnost

Operativni cilji in vsebine		
4. razred	5. razred	6. razred
Učenci: <ul style="list-style-type: none"> • se spoznajo s plesnim izročilom kot delom kulturne dediščine oz. s kulturo prednikov, ga ponotranjijo, znajo ceniti in spoštovati, • usvojijo različne ljudske plese, • poustvarjajo in interpretirajo plesno izročilo ter se prek tega ustvarjalno izražajo, • poglobljajo telesni in glasbeni ritem, • razvijajo obvladovanje telesa in doslednost pri izvajanju, • analizirajo različne koordinacije gibanja, • motive iz plesnega izročila vključijo v sodobnost, • primerjajo pretekle in sodobne plesne prakse, • pripravijo program za javno predstavitev. 		

3.3 Glasbena ustvarjalnost

Operativni cilji in vsebine		
4. razred	5. razred	6. razred
Učenci:		
<ul style="list-style-type: none">• oblikujejo in poustvarijo glasbeno ali z glasbo povezano predstavo (npr. glasbena pravljica, spevoigra, muzikal),• poustvarjajo in ustvarjajo vokalne, inštrumentalne in vokalno-inštrumentalne vsebine (izbor izvajalskega sestava ter izvajalskega programa izhaja iz želja, sposobnosti, spretnosti in znanj učencev), zvočno eksperimentirajo, improvizirajo ter izražajo lastne glasbene zamisli,• se glasbeno opismenjujejo (navajanje na samostojno orientacijo v partiturah, zapisujejo glasbene zamisli),• s sodobnimi glasbenimi mediji ozvočijo različne vsebine (npr. filme, razstave likovnih del, šolske proslave, produkcije).		

3.4 Gledališka dejavnost (drama, lutke)

Operativni cilji in vsebine		
4. razred	5. razred	6. razred
Učenci:		
<ul style="list-style-type: none">• spoznavajo osnovne strukture gledališča in dramskega besedila,• usvajajo osnovna igralska izrazna sredstva (telo, gib, glas, govor) in uporabo različnih lutkovnih tehnik,• razvijajo občutek za prostor, govorno in telesno interpretacijo ter animacijo lutke,• ustvarjajo idejna besedila ter lastna dramska besedila,• oblikujejo zamisli za izdelavo lutk, po katerih lutke tudi izdelajo,• razvijajo sposobnosti za individualno in skupinsko delo ter interakcije s soigralci, prostorom, likovnimi in drugimi prvinami predstave, krepijo zaupanje in samozavest,• improvizirajo in ustvarjajo krajše gledališke/lutkovne prizore,• doživeto in estetsko poustvarijo otroške/mladinske gledališke/lutkovne predstave.		

3.5 Likovna ustvarjalnost

Operativni cilji in vsebine		
4. razred	5. razred	6. razred
Učenci:		
<ul style="list-style-type: none">• z ustvarjalno uporabo likovnih prvin oblikujejo nove skladne estetske celote,• se ustvarjalno izražajo z likovnimi materiali in orodji,• z likovnimi znaki svobodno in zavestno interpretirajo likovno nalogo,• besedno interpretirajo likovna dela umetnikov,• povežejo lastno likovno delo v sistem povezav predmeta umetnost.		

3.6 Literarna ustvarjalnost

Operativni cilji in vsebine		
4. razred	5. razred	6. razred
Učenci:		
<ul style="list-style-type: none">• berejo, pišejo in predstavljajo vrstno/zvrstno raznovrstna besedila (npr. literarna, žanrska, publicistična), jih vrednotijo in utemeljujejo svoja stališča,• dialoško berejo in se zavedajo legitimnosti lastnega mnenja,• se pogovarjajo o prebranem in o njem poustvarjalno in ustvarjalno pišejo,• ločijo, razumejo in vrednotijo nekatere temeljne literarnoteoretske pojme,• ustvarjajo raznovrstna besedila (npr. doživljajska, domišljajska, ustvarjalna, poustvarjalna, žanrska, publicistična) in jih objavljajo v različnih medijih (npr. šolska glasila, pesniške zbirke, zborniki, pišejo scenarije za šolske proslave/predstave, raznovrstne prireditve),• na raznovrstne načine predstavljajo, transformirajo, preoblikujejo, dopolnjujejo, interpretirajo, parafrizirajo, prevajajo besedila,• svoje dejavnosti povezujejo z različnimi kulturno-umetnostnimi področji, jih analizirajo, sintetizirajo, vrednotijo, z medpodročnim/medpredmetnim sodelovanjem ustvarjajo dodane vrednosti.		

3.7 Ples

Operativni cilji in vsebine		
4. razred	5. razred	6. razred
Učenci:		
<ul style="list-style-type: none">• razvijajo plesno kulturo in sposobnost vrednotenja plesa ter s plesom povezanih umetnosti,• spoznavajo svoje telo kot instrument za plesni izraz ter izgrajujejo pozitivno samopodobo (spoštovanje svojega telesa in samozaupanje),• usvajajo osnovne prvine plesa (prostor, energija, čas) ter različne plesne tehnike,• razvijajo kontrolo gibanja, koncentracijo, gibalni spomin in fizično kondicijo,• poglobljajo sposobnosti opazovanja, posnemanja in pomnjenja ter občutljivost gibalne in glasbene zaznave,• razvijajo sposobnost za individualno in skupinsko gibno ustvarjanje,• estetsko poustvarijo plesno kompozicijo na določeno temo.		

3.8 Šolske produkcije, dogodki, proslave

Operativni cilji in vsebine		
4. razred	5. razred	6. razred
Učenci:		
<ul style="list-style-type: none">• berejo, analizirajo, vrednotijo in izbirajo literarne predloge za šolske predstave/proslave,• pišejo scenarij za šolsko predstavo/proslavo,• usvajajo veščine govornega nastopanja,• razvijajo ustvarjalnost, kritičnost, domišljijo in spontanost pri ustvarjanju dogodka,• estetsko se osveščajo ob enkratni, živi, neposredni izkušnji,• razvijajo sposobnost za povezovanje raznovrstnih umetnosti (npr. gledališke, plesne, likovne, glasbene, intermedijske),• predstavljajo in interpretirajo svoje umetniške rezultate in se opredelijo do njih.		

4 STANDARDI ZNANJA

Učenec dosega kakovost in obseg standardov znanja skladno z uresničevanjem učnega načrta in s svojimi individualnimi sposobnostmi, spretnostmi in znanji. Z **odebeljenim tiskom** so označeni **minimalni standardi** znanja.

4. razred	5. razred	6. razred
Učenec:		
<ul style="list-style-type: none">• se aktivno udeležuje v kulturno-umetniških dejavnostih, nastopih, dogodkih, proslavah v ožjem in širšem šolskem okolju,• med šolskim letom izkaže napredek in razvoj v umetniškem ustvarjalnem izražanju oz. ju je ob koncu šolskega leta sposoben predstaviti s kratkim prikazom celoletnega dela,• v skladu z načrtovanim izborom umetniškega področja in cilji na tem področju interpretira kulturno-umetniške vsebine,• izrazi svoje estetsko doživetje,• ustvarjalno izraža svoja doživetja in predstave v besedni, gibalni, glasbeni, likovni in digitalni komunikaciji,• pri delu izkaže osebno angažiranost, zanimanje in motiviranost za kulturno-umetniško izražanje,²• se vede kulturno, je sposoben sodelovalnega dela v skupini ter izkazuje korekten odnos do drugih.³		

Učenec razvija spretnosti in sposobnosti *izvajanja* kulturno-umetniških vsebin. Pokaže jih tako, da:

- aktivno sodeluje pri izvedbi različnih nalog in aktivnosti,
- zna ponoviti prikazane vsebine (npr. pojme, gibe, vzorce, tehnike),
- izkaže razumevanje in uporabo vsebin prek besedne, gibalne, glasbene, likovne in digitalne komunikacije,
- samostojno izvede kulturno-umetniške vsebine.

² Opisani standard izhaja iz splošnih ciljev. Pomeni kašipot, vendar se ne izraža v oceni.

³ Prav tam.

Učenec razvija spretnosti in sposobnosti *ustvarjanja* kulturno-umetniških vsebin. Pokaže jih tako, da:

- doživeto poustvari kulturno-umetniške vsebine/dela,
- eksperimentira, improvizira,
- oblikuje, dopolnjuje vsebine,
- smiselno in procesno prehaja od poimenovanja in opisovanja prek povzemanja in razlaganja do utemeljevanja in vrednotenja aktivnosti, izvedb, vsebin,
- izvirno uporabi posamezne vsebine (npr. pojme, gibe, vzorce, tehnike) na nov način,
- ustvarjanju doda sporočilnost.

Minimalni standardi znanj pomenijo učenčevo aktivno sodelovanje pri nalogah, ki so pri kulturno-umetnostnih področjih preprostejše izvedbe/oblike/načine sodelovanja in preprostejše organizacijske naloge ter poudarjajo odgovornost za skupinsko delo.

5 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

5.1 Uresničevanje ciljev

Predmet umetnost in z njim povezane učenčeve aktivnosti kulturno-umetnostno vzgajajo učenca za kakovostno preživljanje prostega časa. Ustvarjanje učencu pomeni sprostitev in ugodno počutje.

Učni načrt (izbira kulturno-umetnostnih področij in oblik) učitelju omogoča določeno stopnjo avtonomije, hkrati pa odgovornost za učinkovito prilagajanje ciljev in vsebin posameznim učencem. Priporočamo fleksibilno naravnost pouka v organizacijskem (strnjena oblika izvajanja pouka, npr. blok uri, intenzivne vaje, sobotne šole, tabori) in vsebinskem pomenu.

Najpomembnejše didaktično priporočilo za učitelja je, da učenca usmerja v aktivno kulturno-umetniško izražanje (pri čemer ni napačnih izražanj učenčevih idej) in javno predstavitev le-tega, kar je za učenca motivacija oz. spodbuda za nadaljnje učenje in umetniško raziskovanje. Ta cilj lahko ključno vpliva na učenčevo poklicno oz. karierno odločitev za umetniške poklice.

Film

Učitelj učence uvaja v osnove filmskega jezika, gibanja kamere, montaže, zvoka, pisanja zgodb s preprostimi vajami, fotostripom, stripom, igro, improvizacijo, pogovori in ogledi filmov. Zahtevnost prilagaja starosti učencev, njihovim spretnostim, sposobnostim in veščinam. Usmerja jih tako, da izražajo svoje lastne zgodbe, misli, konflikte, iskanja, razumevanje sebe in sveta, ne da bi pri tem posnemali vzorce odraslih in filmov, ki jih gledajo. Prepušča jim, da v filmu izrazijo svoje občutke, resnico in možnosti parodiranja.

Učitelj je učenčev svetovalec. Dopušča mu izkušnjo ustvarjanja, iskanja smisla in kompetentnosti. Učiteljevo moč in avtoriteto naj zamenja skupno raziskovanje. Učence uvaja v razumevanje filmskih vsebin, navaja jih h kritičnemu mišljenju in gledanju ter vrednotenju filmov.

Folklorna dejavnost

Učenci prek igre usvajajo plesno izročilo, spoznavajo in primerjajo nekdanje in sodobnejše plesne prakse.

Učitelj prilagaja zahtevnejše plesne prvine razvojnim sposobnostim učencev. Ura naj se začne z ogrevanjem telesa in nadaljuje z vajami za telesni, glasbeni ritem, obvladovanje telesa, razvoj refleksa, obvladovanje prostora, posnemanje, razvijanje ustvarjalnosti. Sledi učenje posameznih plesnih korakov, plesov in improvizacij.

Načela učenja ljudskega plesa:

- od preprostega k zahtevnejšemu,
- od znanega k neznanemu,
- od gibanja brez prenosov teže telesa (npr. gibanja rok) h gibom s prenašanjem teže telesa (gibom nog),
- od solističnega izvajanja korakov k parnemu (oz. skupinskemu) plesu.

Kako se lotiti dela:

- analiza strukture plesnega obrazca,
- pri parnih plesih najprej učimo korake, ko te plesalci obvladajo, postavljamo pare,
- učenje posameznih plesnih prvin, ki jih plesalci še ne poznajo oz. jih ne obvladajo,
- učenje posameznih delov plesnega obrazca (npr. če je ples dvodelen, učimo posebej prvi in drugi del; če ga sestavlja več zaključenih enot, učimo najprej vsako posebej),
- učenje ritmične strukture plesa (s ploski, z drugimi gibi),
- sestavljanje posameznih naučenih delov v celoto (skupaj z glasbeno spremljavo),
- popraviljanje napak celote, posameznega para in posameznika.

V ospredju predmeta je plesno izročilo. Za vsakokratno srečanje je nujna pripravljenost mentorja in strukturirana ter načrtovana ura.

Priporočamo ogled folklornih nastopov (odraslih ali otroških folklornih skupin) iz lokalnega območja, ki učencem omogočajo celostno predstavo o folklorni dejavnosti in plesnem, glasbenem ter pevskem izročilu.

Glasbena ustvarjalnost

Področje glasbene ustvarjalnosti pomeni nadgradnjo ciljev in vsebin obveznega predmeta glasbena umetnost v osnovni šoli. V povezavi z medpodročnim in medpredmetnim povezovanjem sta se ustvarila čas in prostor za spodbujanje otroške ustvarjalnosti, prek katere učenci pridobivajo elementarna doživetja, predstave in izkušnje. Vzpostavljajo stik s spoznavno estetsko prakso, ki omogoča sočasen izraz čutenja, delovanja in reflektiranja, kar zahteva celostno obravnavo in pristop h glasbenim dejavnostim.

Glasbena ustvarjalnost se pojavlja v teh oblikah:

- poustvarjanje glasbenih vsebin (petje, igranje na glasbila),
- glasbena produkcija (dopolnjevanje in oblikovanje glasbenih vsebin, zvočni eksperimenti, improvizacija) in
- izražanje doživetij ob glasbi in drugih umetnostnih zvrsteh (izrazni gib, ples, likovno in besedno izražanje).

Učitelj strokovno, avtonomno in fleksibilno načrtuje, izvaja in evalvira vzgojno-izobraževalni proces, pri čemer upošteva zakonitosti in posebnosti procesno-razvojnega načrtovanja. Pouk naj se izvaja celostno, aktivno in kreativno s prepletanjem glasbenih ter drugih umetniških dejavnosti. Pomembno je raznovrstno, spodbudno in varno delovno okolje, v katerem je glasbeno dejaven tudi učitelj (deluje kot zgled), kar pozitivno vpliva in stimulira učenčevo ustvarjalnost. Mentor spodbuja učence k javni predstavitvi ustvarjalnega dela.

Gledališka dejavnost (drama, lutke)

Učitelj je v procesu mentor oz. moderator. Poudarjena metoda učenja je raziskovanje. Učenec naj ob pomoči učitelja prevzame pobudo lastnega učenja.

Proces je interaktiven. V vseh fazah dela je učenec aktiven in izraža svoje mnenje. Učencu naj se omogoči samostojno delo in raziskovanje, saj cilj gledališke umetnosti ni naučiti se, temveč doživeti.

Procesno delo se začne z vajami za koncentracijo, koordinacijo, krepitev zaupanja v sebe, soigralca in skupino.

Učitelj se skupaj z učenci odloči, ali bo predstava oblikovana po narejeni dramski predlogi ali pa jo bodo učenci ustvarili sami, pri čemer učitelj pomaga izbrati temo in spodbuja zamisli. Sledi delitev vlog in analiza besedila. Določimo koncept uprizoritve, likovne rešitve (scenografijo, kostumografijo) ter druge prvine predstave. Pri lutkovni predstavi določimo zvrst lutk in njihovo zasnovo. Učenec lutko izdelava samostojno, tako spoznava njene zmožnosti.

Bralne vaje so namenjene učenčevemu razumevanju besedila. Učenci besedila ne berejo, temveč govorijo – osredinjajo se na smisel besede.

Pri igri z lutko učencem predstavimo pravila animacije. Spodbujamo jih, da raziskujejo lutko ter njene izrazne možnosti. Priporočamo izbor kratkega besedila ter take lutkovne tehnike, ki jo učenci lahko usvojijo. Izdelava lutke naj bo preprosta.

Likovna ustvarjalnost

Pouk pri predmetu umetnost naj vsebuje estetsko urejeno okolje učencev in izdelke njihove dnevne kulture. Estetske prakse naj zahtevajo in spodbujajo sposobnost koncentriranega dela. To učencem omogoča nove učne izkušnje (npr. sodelovalne in odprte oblike dela, projektno delo, razvijanje novih strategij reševanja problemov, dokumentiranje in predstavitev).

Sodobna umetnost se vse bolj nagiba tudi k digitalni umetnosti, k ustvarjanju in poustvarjanju na področju likovnih, glasbenih in multimedijskih izdelkov. Sodobna informacijska in komunikacijska tehnologija omogoča pri predmetu umetnost preprosto in hitro pridobivanje potrebnih informacij na eni strani, na drugi pa predstavlja orodje za produkcijo najrazličnejših vsebin tega predmeta. Poučevanje predmeta umetnost naj sledi tem izzivom in se hkrati ne odreče tradicionalnim virom in tehnikam.

Umetniška dela različnih izraznih področij imajo v učnem procesu osrednjo vlogo, saj učencem pomenijo navdih in orientacijo. Učitelj učencem odpira osebni dostop do umetnin moderne in še posebej sodobne umetnosti, spodbuja jih k eksperimentiranju in odkrivanju nenavadnega, provokativnega, novega.

Literarna ustvarjalnost

Učitelj si mora prizadevati za odgovorno, sproščeno in ustvarjalno komunikacijo med učencem in besedilom.

Seznam literature je odprt, raznovrsten, zanimiv in aktualen, učitelj sprejema tudi bralne pobude učencev.

Temeljni učiteljev cilj je (pri)vzgajanje trajne naklonjenosti branju/leposlovju/pisanju, povezuje pa se z nevsiljivo mentorsko vlogo pri učenčevem komuniciranju z besedilom in o besedilu.

Učitelj je moderator in mediator – lahko analizira, sintetizira in vrednoti določene dejavnosti (npr. estetsko branje, kognitivni del, slogovne vaje, vodi pogovor, je motivator), vendar vedno navaja/privaja učenca na samostojne aktivnosti in razvija njegovo literarno-estetsko občutljivost.

Ples

Učitelj učence uvaja v svet plesa (gibanja) prek igre in izraznega giba. Učence spodbuja in vodi ter razvija njihovo samostojnost. Spodbuja gibalno komunikacijo z okoljem.

Razvojnimi značilnostmi učencev prilagajamo zahtevnost gibov in vsebino plesa.

Ura je vedno sestavljena iz ogrevanja telesa, plesne tehnike, ustvarjalnega dela in relaksacije. Vaje izvajamo na tleh, stoje na mestu in v prostoru. Izogibamo se dolgotrajnim ponavljanjem. Tehnični del ure naj bo povezan s konceptom improvizacije.

Pri pouku upoštevamo različne pristope:

- pristop ustvarjalnega gibanja (npr. improvizacija, vodenje improvizacije, viharjenje možganov),
- tehnični pristop (npr. opazovanje, posnemanje, ponavljanje, analiza).

Učenje plesa naj bo celostno in ustvarjalno. Učitelj naj spodbuja učence k obisku plesnih predstav, ki so pomemben vir izkušenj in informacij.

Šolske produkcije, dogodki, proslave

Proslave združujejo različna področja kulturno-umetnostnega delovanja. Izhodišče je ustvarjalno oblikovanje predloge za šolsko proslavo in realizacijo te prireditve.

Poudarek je na javni izvedbi. Pomembna etapa je proces nastajanja dogodka, v okviru katerega z mentorjevo pomočjo spodbujamo ustvarjalnost učencev. Učenci sami iščejo koncept, seznanjeni morajo biti s pomenom in zgodovinskim ozadjem določenega dogodka (npr. državnega praznika), sodelujejo pri zasnovi scenarija, ki mora biti realen in izvedljiv.

Vsaka uprizoritev (npr. glasbeni dogodek, film, dramski prizor) se ravna po lastnih smiselni umetniških zakonitostih, npr. pri oblikovanju dramskega prizora začnemo z motivacijo, predstavivjo besedila, individualnim branjem, bralno vajo, uprizoritvijo. Ker so dogodki pogosto zasnovani kot sinteza različnih umetnosti (npr. glasba, ples, deklamacije, igrani prizori, film), učitelj sinhronizira različne povezave. Vključi učence, ustvarjalne na raznovrstnih področjih. Pomembno je, da sta učencem zasnova in cilj dogodka jasna in razumljiva. Pazimo na jasnost, glasnost in razumljivost govora. Z govornimi vajami lahko odpravimo marsikatero težavo. Če so v dogodek vključeni igrani prizori in ples, lahko uporabljamo različne metode za sproščanje telesa (npr. improvizacijske vaje). Med ustvarjalnim procesom učenci spoznajo, da gre za drobce, ki so povezani v trdno celoto z močnim sporočilom.

5.2 Individualizacija in diferenciacija

Učencem glede na zmožnosti in druge posebnosti diferenciramo pouk umetnosti v fazah načrtovanja, izvajanja, preverjanja in ocenjevanja. Izvajamo ga kot notranjo diferenciacijo. Pri tem smo še posebno pozorni na specifične skupine in posameznike; vzgojno-izobraževalno delo temelji na konceptih, smernicah in navodilih, sprejetih na Strokovnem svetu RS za splošno izobraževanje:

- Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci,⁴
- Učne težave v osnovni šoli: koncept dela,⁵
- Otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja: navodila za prilagojeno izvajanje programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo,⁶
- Smernice za izobraževanje otrok tujcev v vrtcih in šolah.⁷

⁴ Sprejeto na 25. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 11. februarja 1999.

⁵ Sprejeto na 106. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 11. oktobra 2007.

⁶ Sprejeto na 57. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 17. aprila 2003.

⁷ Sprejete na 123. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 18. junija 2009, dopolnjene na 152. seji

Predmet umetnost izvajamo projektno v okviru heterogene skupine učencev od četrtega do šestega razreda. Ker je v ospredju učenčevo izvajanje in ustvarjanje, ki je pogojeno z njegovimi sposobnostmi, spretnostmi in znanji, pouk diferenciramo na ravni izbora vsebin, oblik in metod dela.

5.3 Medpredmetne povezave

Medpredmetno povezovanje je kot eden od ključnih konceptov sodobnega kulturno-umetnostnega izobraževanja temelj učnega načrta.

Povezovanje izvajamo na dveh ravneh:

- medpodročno povezovanje, ki prepleta različne umetniške vsebine in realizira cilje na več umetnostnih področjih; uresničujemo tudi širši cilj kulturno-umetnostne vzgoje (izobraževanje skozi umetnost, o umetnosti in z njo), ter
- medpredmetno povezovanje na ravni vsebin, pojmov in dejavnosti, ki je namenjeno poglobljanju in doživljanju določenih vsebin.

Nekaj primerov medpodročnega povezovanja:

- oblikovanje in izvedba gledališke, lutkovne predstave, muzikala, glasbene pravljice, spevoigre, filma vključuje preplet gledališke, filmske, glasbene, intermedijske, likovne in plesne umetnosti (npr. dramska igra, režija, dramaturgija, gibanje in ples, koreografija, retorika, glasbena dejavnost, likovna dejavnost, multimedija, kostumografija, scenografija),
- oblikovanje plesne ali folklorne kompozicije vključuje preplet plesne, glasbene, likovne in gledališke umetnosti ter kulturne dediščine (npr. gibanje in ples, koreografija, glasbena dejavnost, kostumografija, scenografija, kulturna dediščina),
- oblikovanje šolskih produkcij, dogodkov in proslav je zelo široko polje povezav, ki omogoča preplet vseh umetnostnih področij od gledališke, filmske, glasbene, intermedijske, likovne in plesne umetnosti do kulturne dediščine in bralne kulture (npr. novinarstvo, literarna, glasbena, likovna dejavnost, scenografija, multimedija).

Primerov medpredmetnega povezovanja je veliko (npr. z družbo, domovinsko in državljsansko kulturo in etiko, geografijo, glasbeno in likovno umetnostjo, naravoslovjem, naravoslovjem in tehniko, zgodovino, s slovenščino in tujimi jeziki, športom, tehniko in tehnologijo). Vzorčno predstavljamo primere, ko pridobljeno procesno znanje enega učnega predmeta uporabimo za spoznavanje zakonitosti pri drugem predmetu; npr. pojem likovnega ritma povezujemo pri glasbeni umetnosti s spoznavanjem glasbenega ritma; pri predmetu spoznavanje okolja s ponavljanjem letnih časov, plime in oseke, menjavi dneva in noči, utripu srca; pri športu s hojo ali tekom; pri matematiki z geometrijskimi liki in s poštevanko.

Medpredmetno povezavo izvajamo pri pojmi in vsebinah, ki jih lahko združimo v smiselne aktivnosti. Pri tem je pomembno, da vsak predmet ohrani svoje bistvo.

5.4 Preverjanje in ocenjevanje

Pri predmetu umetnost učenčevo znanje ocenjujemo s številčnimi ocenami glede na opredeljene cilje in standarde v učnem načrtu. Ocenjujemo npr. učenčeve ustne odgovore, likovne, glasbene, praktične in druge izdelke, projektno delo, nastope učencev, videoinštalacije, poimenovanja, komentarje, napovedovanje, dopolnjevanje, igro vlog in druge dejavnosti. Pri ocenjevanju izhajamo iz opredelitve, kaj naj bi se učenci naučili oz. kaj naj bi znali, zmogli, obvladali (količina znanja) in kako dobro (kakovost znanja, spretnosti),

kar opredelimo z ustreznimi kriteriji (npr. izvirnost in izvedba, sporočilnost, izraznost, angažiranost, samostojnost, uporabnost izdelka). Učitelj s kriteriji seznanjeni učence in starše. Ocenjevanje pri predmetu umetnost naj ne bo poudarjeno, da ne vpliva na učenčev ustvarjalni presežek.

Navajamo dve temeljni področji preverjanja in ocenjevanja znanja pri predmetu umetnost:

- **ocenjevanje izvajanja** (npr. razumevanje in uporaba spretnosti, sposobnosti in znanj pri gledališkem, likovnem, filmskem, plesnem, glasbenem izražanju),
- **ocenjevanje ustvarjanja** (npr. uporaba spretnosti, sposobnosti in znanj pri ustvarjanju, oblikovanju, dopolnjevanju vsebin, poustvarjanju del, improvizaciji).

S sprotnim preverjanjem spremljamo celotni razvoj učenčevih sposobnosti, spretnosti in znanj. S pravočasno in sprotno povratno informacijo učencem omogočimo napredovanje, usvajanje in poglobljanje znanja. Kakovostna povratna informacija učencu omogoči samoregulacijo kot podlago za nadaljnje učenje, krepi njegovo čustveno, moralno, motivacijsko, estetsko in intelektualno komponento.

Spodbujamo sporazumevanje (npr. kako se pogovarjamo, razpravljamo, utemeljujemo stališča, kako poslušamo sogovornika). Razvijamo in spremljamo tudi razvoj stališč (npr. pozitiven odnos do kulture, strpnost do drugih kultur) ter socialnih spretnosti (npr. poslušanje, reševanje sporov, iskanje soglasij, upoštevanje drugih, dajanje in sprejemanje medsebojne pomoči), vendar tega ne ocenjujemo.

5.5 Informacijska tehnologija

Učitelj naj uvaja sodobno tehnologijo (npr. računalnik, kamera, radio, televizija, projektor, CD-, MP3- in DVD-predvajalnik, interaktivna tabla) v pouk umetnosti postopoma. Tehnologija naj ne zmanjšuje vloge učitelja in učencev pri dejavnostih, temveč naj omogoča večjo nazornost, pestrost vsebin in možnost prenosa, posredovanja, obdelave, prepletanja ter shranjevanja različnih vsebin. Večja izkušnost učencev širi možnosti uporabe sodobne tehnologije na področju procesov učenja.

Uporaba informacijske tehnologije je nujna pri uresničevanju ciljev na področju film, pri vseh drugih področjih pa se njena vloga kaže kot dopolnitev ciljev in vsebin (npr. oblikovanje ozadja za gledališko predstavo, grafično oblikovanje, obdelava zvoka).

6 ZNANJA IZVAJALCEV

PREDMET	IZVAJALEC	ZNANJA
Neobvezni izbirni predmet umetnost	Učitelj	S področja visokošolskega izobraževanja razrednega pouka, predšolske vzgoje, glasbene pedagogike, likovne pedagogike idr.

Cilje in vsebine učnega načrta naj izvaja motiviran učitelj, ki ima pozitiven in ustvarjalen odnos do določenega kulturno-umetnostnega področja. Učitelj naj se profesionalno usposablja oz. pridobiva dodatna strokovna znanja s kulturno-umetnostnega področja, ki ga izvaja v okviru predmeta.